

ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. президента державного
некомерційного підприємства
«Державний університет
«Київський авіаційний інститут»

Ксенія СЕМЕНОВА

2024 року

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Філінович Валерії Вікторівни на тему: «Забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі: світовий досвід та пропозиції для України», поданої на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Науковий рівень дисертації Філінович Валерії Вікторівни «Забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі: світовий досвід та пропозиції для України» відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора наук, а саме «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 № 1197, а також науковому паспорту спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Дисертація Філінович Валерії Вікторівни «Забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі: світовий досвід та пропозиції для України» є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, п'ять розділів (п'ятнадцять підрозділів), висновки, список використаних джерел, додаток, містить наукові положення, що мають наукову новизну, істотне значення в галузі науки інформаційного права.

Актуальність теми дослідження. В епоху активного розвитку та застосування цифрових технологій захист інтелектуальної власності став більш критичним, ніж будь-коли, що особливо помітно у зв'язку із «життям» майже кожної людини у кіберпросторі. Раніше ми всі існували лише у трьох просторах - водному, повітряному, земному, нині ж до них слід додати також і кібернетичний. Сучасна інтелектуальна власність не має єдиного вичерпного переліку об'єктів. Як традиційні її об'єкти, так і сучасні «цифрові» використовуються найчастіше тим чи іншим способом саме у кібервимірі. Творці та діячі-інноватори, що зрозуміло, покладаються на юридичні та технологічні інструменти з метою захисту своїх інтелектуальних активів від їх крадіжки, несанкціонованого розповсюдження та інших правопорушних дій.

Ризики та проблеми у даній сфері з'являються щоденно, адже технологічна

обізнаність та навички правопорушників удосконалюються та розвиваються, тим не менш, саме поєднання правових заходів, технологій і загальнолюдської обізнаності є тим, що допоможе зберегти цілісність інтелектуальної власності, що існує в «цифрі». Вказане є запорукою того, що креативні особи зможуть отримати належну й справедливу винагороду і визнання за свої внески, а суспільство і держави в цілому - розвиток інновацій і творчості в епоху цифрових технологій, що відповідно, призведе до економічного зростання.

Варто розуміти, що захист об'єктів інтелектуальної власності в кіберсередовищі значно ускладнений через транснаціональний характер кіберпорушень, сприяє даній проблемі й недосконалість національного правового забезпечення в різних країнах, зокрема, Україні. У законодавстві останньої ще з 2007 року було встановлено одним із головних пріоритетів саме перетворення українського суспільства на інформаційно-орієнтоване та відкрите для кожного, що має чітке спрямування на захист прав та інтересів людини. Такий вектор спрямування сприяє соціально-економічному розвитку, а отже, і покращенню якості життя кожного з нас.

Для України належне та якісне забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі є сьогодні вкрай актуальним ще й через те, що в країні введено режим воєнного стану у зв'язку із повномасштабним вторгненням на її територію агресивно-налаштованої Російської Федерації. Остання веде проти нашої держави не лише «конвенційну», тобто мілітарну війну, але й застосовує психологічні та інформаційні воєнні засоби. Проявом останніх є, крім іншого, війна в інформаційному, зокрема, кібернетичному просторі, із вчиненням правопорушень і в сфері інтелектуальної власності у кіберсередовищі. Лише одним із великої кількості є приклад крадіжки та розкриття відомостей щодо дронів та іншої воєнної техніки, яка зараз управляється комп'ютерами та подібними високотехнологічними пристроями. Відповідно, навіть одне таке порушення може впливати на хід війни. А таких прикладів, пов'язаних із використанням інтелектуальної власності у кібернетичному просторі, є чимало.

Відповідно, захист таких об'єктів загалом та, зокрема, забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі є надактуальним питанням як для України, так і для світу в цілому, тобто це питання загальносвітової безпеки. І дане дисертаційне дослідження покликане, на основі наявного світового досвіду, винайти шляхи забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі найкращим чином.

У наукових дослідженнях з інформаційного права та права інтелектуальної власності безпосередньо проблема забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі ще не була достатньо проаналізована, хоча здобутки вчених по окремих аспектах вказано теми займають важливе місце. Теоретичне підґрунтя для підготовки та написання дисертації склали праці сучасних українських та іноземних вчених-правознавців.

Кіберсередовище як віртуальний простір - є плацдармом для комунікації та побудови суспільних відносин завдяки використанню глобальних мереж передачі даних і, зокрема, Всесвітньої мережі Інтернет. Відповідно, розкриття сутності та особливостей останнього було вкрай важливим для досягнення мети даного дисертаційного дослідження.

Означена в темі дослідження проблема також не могла б бути вирішена без детального огляду та вивчення окремих аспектів використання та правового забезпечення інтелектуальної власності загалом. Для розуміння особливостей

становлення та розвитку права інтелектуальної власності у кіберпросторі важливим було розкрити генезу правового регулювання функціонування її окремих інститутів в Україні та світі, чому всіляко сприяло заглиблення у відповідні наукові праці.

Ці та інші проблеми забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі потребують поглибленого наукового опрацювання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано на кафедрі конституційного і адміністративного права Національного авіаційного університету у межах науково-дослідної роботи «Людиноцентризм публічного права України» (термін 02.01.2023 – 31.12.2025, реєстр.номер 0124U003363).

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014, ратифікованої Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII; Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 № 5, Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 526; Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179; Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затвердженої Законом України від 18.03.2004 № 1629-IV; Плану заходів з виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 № 1106; Національної стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки, затвердженої Указом Президента України від 27.09.2021 № 487; Стратегії розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, затвердженої Постановою загальних зборів НАПрН України від 26.03.2021 № 12-21.

У процесі виконання науково-дослідної роботи автором здійснено аналіз теоретико-методологічних основ сучасних тенденцій впровадження концепції людиноцентризму у визначення та функціонування способів забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі, обґрунтовано концептуальні засади розбудови системи гарантування дотримання відповідних прав, що містять сучасні вимоги забезпечення якості інформаційного законодавства, впровадження системного підходу та визначення напрямків уніфікації процедур забезпечення дотримання прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі із врахуванням найкращих світових практик.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших робіт, в якій на основі новітніх здобутків науки інформаційного права та права інтелектуальної власності, з використанням актуальних методів наукового пізнання, комплексно здійснено спробу розкрити сутність і особливості забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі на основі світового досвіду, що надало змогу обґрунтувати низку висновків концептуального характеру, які є новими, а також надати практичні рекомендації з опрацьованих питань. До основних належать наступні:

уперше:

- обґрунтовано, що принципи інтелектуальної власності мають ґрунтуватися на об'єктивних законах розвитку суспільства та спеціальних законах, які безпосередньо

регулюють відносини щодо результатів творчо-інтелектуальної діяльності. Визначено, що такі принципи повинні відповідати суспільним інтересам, принципам гуманізму, моралі, а також основним цілям та завданням української держави. Це сприятиме підвищенню якості охорони та захисту суб'єктивних прав суб'єктів права інтелектуальної власності;

- запропоновано визнати загальними інтелектуально-правовими принципами (принципами права інтелектуальної власності): право власності на інтелектуальну власність, що належить її творцю або передано ним; принцип примусового ліцензування; принцип справедливої поведінки; принцип балансу прав правовласника та громадськості; принцип гармонізації нормативних інструментів та стандартів. Дотримання таких принципів сприятиме належному захисту прав та інтересів правовласників, активізації творчо-інноваційної діяльності, а також досягненню правової одноманітності;

- обґрунтовано розуміння кіберпростору як центрального сегмента системи інформаційного середовища (сфери). Виявлено, що в кіберпросторі концентруються глобальні потоки економіко-політичного та соціального характеру. На цій основі визначено необхідність формування ефективного та стабільного українського інформаційного простору, що сприятиме становленню і розвитку стійкого кіберпростору в країні. Виконання такого завдання вимагає посилення нормативно-правового забезпечення функціонування українського кібернетичного простору програмними і регулюючими документами, а також системою принципів, таких як повага прав і свобод людини, відповідальність, розумність, усвідомленість та потрібне втручання;

- сформовано визначення оцифрування як процесу створення цифрової об'єктивної форми фізичних об'єктів, що дало змогу розуміти його, з правової точки зору, як один із способів надання об'єктивної форми вираження твору;

- сформовано визначення цифровізації (діджиталізації) як забезпечення або поліпшення ділових та інших процесів шляхом використання цифрових технологій та діджиталізованої інформації;

- розроблено рекомендації для владних інститутів, втілення яких сприятиме подоланню викликів у галузі цифровізації й посилення її сильних сторін на різних рівнях;

- запропоновано розуміти структуру відносин щодо дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі як симбіоз суб'єктів, що вступають у правовідносини з приводу інтелектуальної власності, та доцільного способу зв'язку між ними, що ґрунтується на суб'єктивних юридичних правах та обов'язках щодо певних соціальних благ чи інтересів у кіберпросторі. Це сприяє якісному та повному розумінню елементів такої структури, а отже, і особливостей врегулювання відповідних відносин;

- запропоновано визначення концептуальних засад побудови ефективного правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі як основоположного розуміння зазначеної побудови, сукупності поглядів вчених, практиків та нормотворців, які втілюють відповідні ідеї та концепції у відповідне нормативно-правове регулювання;

- здійснено порівняльний аналіз правових засад регулювання відносин дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі в країнах Європи, СНД та США. Обґрунтовано необхідність для України: гармонізувати законодавство до більшості Директив ЄС з питань захисту інтелектуальної власності, зокрема в

кіберпросторі; запозичити європейську методіку превентивного захисту прав власників інтелектуально-творчих об'єктів; прийняти уніфікований закон у рамках СНД щодо відносин інтелектуальної власності в кіберсередовищі; ввести особливу підвідомчість спорів про захист виняткових прав при використанні контенту у такому просторі арбітражним судам;

- запропоновано напрями побудови правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі в Україні: активна співпраця світової спільноти; створення загальновизнаної системи юрисдикції в кіберсередовищі; гармонізація законів та інноваційних підходів; подолання проблеми екстериторіального охоплення та потреби в гармонізації між юрисдикціями; розширення підвідомчості справ щодо цифрового порушення прав інтелектуальної власності; подолання технологічної необізнаності; надання правового захисту технологічним методам охорони авторських прав; нормативне закріплення положень щодо режиму обміну файлами та відповідальності онлайн-посередників; впровадження освітніх програм для інтернет-користувачів.

- визначено головні переваги та недоліки нового Закону України про авторське право і суміжні права 2022 р.;

- обґрунтовано, на основі аналізу передових практик країн світу у галузі забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі, застосування багатогранного підходу, що передбачає правові, технологічні й соціальні рішення та взаємодію;

- запропоновано практичні рекомендації на міжнародному рівні по забезпеченню дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі, а саме розробка та впровадження в дію: універсального міжнародно-правового акту (конвенції), що б урегулював проблему транскордонності Інтернету як сегменту кіберпростору й цифрового простору загалом, типового (модельного) закону про захист цифрової інтелектуальної власності, з урахуванням відмінності відповідних об'єктів від традиційних об'єктів інтелектуальної власності, уніфікованих правил з протидії кібер-правопорушенням у сфері інтелектуальної власності в Інтернеті та інших глобальних інформаційно-комунікаційних мережах, задля своєчасного попередження викликів та реагуванні на інциденти у відповідній галузі, із залученням до їх розробки розробки юристів, представників основних міжнародних суб'єктів, чия діяльність пов'язана із функціонуванням кіберпростору, технічних спеціалістів та органи забезпечення міжнародного правопорядку;

- запропоновано практичні рекомендації по удосконаленню національного законодавства задля забезпеченню дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі, а саме: прийняття Інформаційного Кодексу України, у разі неможливості його прийняття - доповнити діючі нормативно-правові акти, що регулюють інформаційну сферу і безпосередньо кіберпростір положеннями про права і обов'язків інформаційних суб'єктів, про інформаційне забезпечення органів державної влади, а також визначенням правового статусу інформаційних ресурсів з урахуванням права власності, рівнів захисту, доступу до інформації та визначенням суб'єктів правопорушення щодо інтелектуальної власності у кібердоміні, з метою чіткого розуміння щодо визначення відповідних осіб. Обґрунтовано також внесення змін і доповнень до Закону України про авторське право і суміжні права 2022 р.: з метою забезпечення ефективного захисту прав та законних інтересів правовласників - доповнити Статтю 1 визначенням терміну «цифрова інтелектуальна власність», повернути в Статтю 1 визначення терміну «виключне право», зазначити в ч.2 Статті 5,

що до кола суб'єктів авторського права включено й суб'єктів майнових авторських прав, доповнити п. 39 Статті 1 про приватне копіювання роз'ясненням, яких саме осіб віднесено до «...близьких знайомих такої сім'ї...», внести зміни до ч. 1 Статті 12 щодо невичерпності переліку способів використання творів; з метою забезпечення освітнього процесу - викласти п. 2 ч. 2 Статті 22: у такій редакції: «...відтворення в електронній (цифровій) формі, інтерактивне надання доступу до правомірно оприлюднених статей та інших невеликих за обсягом творів, художніх творів, а також уривків з письмових творів як ілюстрацій для дистанційного навчання...» (це дозволить вільно використовувати в навчальній діяльності малюнки, фотографії тощо для більш якісного ілюстрування навчального матеріалу), а також доповнити п. 2 ч. 2 Статті 22 у частині переліку суб'єктів вільного відтворення таким суб'єктом як видавництво;

удосконалено:

- визначення реалізації права, на додаток до усталених, як реального, закріпленого на практиці втілення в життя формально-визначених правових розпоряджень шляхом правомірних дій (бездіяльності) суб'єктів суспільно-правових відносин, метою чого є задоволення основних потреб громадян, суспільства та всієї держави в цілому на підставі засобів та методів, встановлених державою в особі своїх органів;

- визначення цифрової трансформації як безпосередньої трансформації бізнесу, що забезпечується діджиталізацією, яке, на відміну від існуючих, охоплює не лише кращу орієнтацію на потребах споживача, але й включає розуміння необхідності проведення цифровізації на підприємстві;

- перелік об'єктів відносин щодо дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі, який, на відміну від існуючих, включає окрім об'єктів авторських та суміжних прав, об'єктів промислової власності та нетрадиційних об'єктів, інформацію, інформаційні системи, доменні імена, інформаційно-телекомунікаційні технології, інформаційні ресурси й продукти (за концепцією К.В. Єфремової);

- перелік суб'єктів відносин щодо дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі, який, на відміну від існуючих, включає окрім творців, власників прав інтелектуальної власності, правонаступників та інших осіб, чия діяльність пов'язана із використанням, захистом результатів творчо-інноваційної діяльності, також і інших учасників відносин в процесі діяльності у кібернетичному просторі (зокрема, онлайн-посередників - провайдерів, операторів зв'язку, реєстраторів, інтернет-реєстри тощо). Обґрунтовано, що таке визначення і правова кваліфікація сприятиме якісному аналізу наявних нормативно-правових актів та розпізнаванню їх уразливих сторін, на основі чого в подальшому можна буде розробляти політики удосконалення відповідного законодавства, розроблення нового й вироблення шляхів розвитку у відповідній сфері;

дістали подальшого розвитку:

- визначення ступеню наукової розробленості проблеми дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі з огляду на її значущість у захисті прав, свобод, законних інтересів у суспільно-правових відносинах;

- періодизація становлення правового регулювання функціонування окремих інститутів інтелектуальної власності загалом, та, зокрема, у кіберпросторі, що характеризується як загальними закономірностями, так і специфічними ознаками. Обґрунтовано, що знання особливостей генези правового регулювання функціонування інститутів права інтелектуальної власності у кіберпросторі дозволяє визначити помилки та недоліки попередніх інструментів забезпечення дотримання

відповідних прав і, на такому підґрунті, розробити та впровадити нове, більш досконале, правове регулювання;

- підходи щодо забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у глобальних інформаційних та комп'ютерних мережах неюридичними засобами та методами у додаток до правових;

- характеристика кіберпростору з позиції його транскордонності, що є викликає суперечки при віднесенні кіберпорушень до відання того чи іншого правопорядку та негативно сказується на визначенні суб'єктів відповідного правопорушення;

- виявлення кола перешкод та викликів на шляху ефективного правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі в різних країнах світу.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій. Дослідження здійснене з використанням загальнонаукових та спеціально юридичних методів наукового пізнання. Зокрема, поєднання аналітичного та логіко-семантичного методів уможливило сформулювати авторські підходи до таких понять як: «реалізація права», «кіберпростір», «принципи дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі», «оцифрування», «цифрова трансформація», «місце кіберпростору у інформаційному середовищі», «кібернетичний домен», «інформаційне середовище», «цифрове середовище», «концептуальні засади побудови ефективного правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі», «цифровізація (діджиталізація) як елемент кіберпростору», «структура відносин щодо дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі» тощо. Поєднання методів аналізу й синтезу, а також гносеологічного методу дозволило встановити зміст дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі й запропонувати концептуальні засади побудови ефективного правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі з урахуванням найкращих світових практик. Використання структурно-функціонального методу та методу класифікації сприяло виділенню принципів дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі в Україні і світі, визначенню коло суб'єктів, об'єктів та інших структурних елементів відносин щодо дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі. За допомогою методів узагальнення, системно-структурного методу, а також методу групування здійснено систематизацію наукових поглядів щодо дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі та правового регулювання функціонування окремих інститутів інтелектуальної власності у кіберпросторі, виявлено правові форми дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі з урахуванням сучасних наукових поглядів до їх визначення і застосування, встановлено суб'єктний склад міжнародно-правової охорони права інтелектуальної власності, систематизовано наукові погляди й підходи щодо місця кіберпростору у інформаційному середовищі й цифровізації як елементу кіберпростору у науці та законодавстві, а також визначено актуальні питання правового регулювання відносин щодо дотримання права інтелектуальної власності у глобальних інформаційних та комп'ютерних мережах. За допомогою статистичного та документального аналізу розкрито якісні показники ефективності правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі в Україні і світі. Використання системно-функціонального методу дозволило систематизувати нові підходи до формування правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі в Україні, розкрити категорію якості правового забезпечення функціонування кіберпростору в Україні. Метод юридичної

компаративістики був використаний в процесі аналізу та співставлення правових основи регулювання відносин дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі в країнах ближнього та дальнього зарубіжжя. За допомогою методів дедукції та індукції розкрито генезис наукових поглядів щодо дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі та правового регулювання функціонування окремих інститутів інтелектуальної власності у кіберпросторі, сформульовано напрямки побудови ефективного правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі. За допомогою прогностичного та порівняльно-правового методів розкрито сутність дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі, запропоновано концептуальні підходи до побудови ефективного правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі.

Практичне значення одержаних результатів. Використання запропонованих розробок сприяє підвищенню ефективності забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі, подальшому впровадженню сучасних засобів і методів формування ефективного правового забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі із врахуванням найкращих світових практик, вдосконаленню наявного та розробці нового законодавства з питань захисту прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі, формуванню умов реалізації конституційно-закріпленого положення про євроінтеграційний вектор руху України.

Використання результатів роботи. Результати дисертаційного дослідження використано: в практичній діяльності Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (лист №69396.4/15745/1/24/45.1 від 13.11.2024); Державної служби якості освіти України (довідка про використання результатів дисертаційного дослідження №01/01-23/2413 від 11.11.2024); Дочірнього підприємства “Центр компетенції адресного простору мережі Інтернет” Консорціуму “Український центр підтримки номерів і адрес” (довідка про впровадження №1 від 28.10.2024); у науково-дослідній діяльності Національного авіаційного університету (акт про впровадження від 21.10.2024), в освітньому процесі Національного авіаційного університету (акт про впровадження від 23.10.2024).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Всі сформульовані в ній висновки, наукові положення та пропозиції ґрунтуються на особистих дослідженнях здобувача. В тексті дисертації не використовувалися ідеї співавторів наукових публікацій. Особистий внесок здобувача у роботах, які опубліковані у співавторстві, висвітлено у списку опублікованих праць за темою дисертації.

Найважливіші ідеї, висновки, рекомендації, отримані в дисертації, оприлюднені на наукових та науково-практичних конференціях, у тому числі міжнародних, всеукраїнських та за міжнародною участю:

Підсумки опрацювання проблеми загалом, її окремих аспектів, одержані висновки та узагальнення оприлюднено на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях: «АЕРО-2018. Повітряне і космічне право» (Київ, 2018), «Юриспруденція в сучасному інформаційному просторі» (Київ, 2019), «АВІА-2019» (Київ, 2019), «Інноваційний розвиток правової науки в умовах модернізації суспільства» (Київ, 2020), «АЕРО-2020. Повітряне і космічне право» (Київ, 2020), «Сучасне право в епоху соціальних змін» (Київ, 2021), «АВІА-2021» (Київ, 2021), «Business, Accounting, Management, Banking, Economic Security and Legal Regulation

Research» (Київ, 2021), «International Conference: XXI century, new challenges and modern development tendencies of law» (Баку, Вірменія, 2021), «Права людини в епоху цифрових трансформацій» (Київ, 2022), «Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції» (Кропивницький, 2022), «Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір» (Київ, 2023).

Основні положення та наукові результати дослідження викладено в 34 наукових працях, зокрема у 14 наукових фахових виданнях України з галузі науки, з якої підготовлено дисертацію, 4 розділах колективних монографій, 4 статтях у зарубіжних наукових виданнях, 3 з яких у виданнях, що проіндексовані в базі даних Scopus та Web of Science Core Collection. Крім того, серед публікацій, які додатково відображають наукові результати дисертації, 12 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій різного рівня.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Філінович В. В. Передання прав на доменне ім'я та його трансфер до іншого реєстратора. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Юриспруденція»*. 2018. № 34. С. 62–64.

2. Філінович В. В. Сутність інтернаціоналізованих доменних імен та їх правове регулювання. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2019. №3. С. 99-101.

3. Filinovich V. V. Website regulatory laws of the USA. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2019. Т. 3, №52. С. 115–121.

4. Філінович В. В., Новгородська І.М. Захист прав власників доменних імен. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2019. №5. С. 136-138. (Особистий внесок автора – розкриття сутності та особливостей доменних імен, проблем захисту прав на них та розробок, надання рекомендацій по подоланню таких проблем).

5. Filinovich V. V. Legal status of domain names in the legislation of Ukraine and doctrinal sources. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2020. Т. 2 №55. С. 144–150.

6. Filinovich V. Problems of Human Rights Violations Caused by Cybercrimes and Ways to Overcome Them. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2020. Т. 3, №56. С. 143–148.

7. Філінович В. В. Кібербезпека та інтернет речей: правовий аспект. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2020. Т. 4, №57. С. 122-127.

8. Voronova O., Filinovich V.. The Role of the Web-based Distance Learning Environment in the Education of Future Lawyers. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2020. Т. 4, №57. – С. 188–193. (Особистий внесок автора – розкриття змісту та особливостей функціонування веб-дистанційного середовища навчання, висвітлення суті його використання у взаємодії з майбутніми юристами, розробка рекомендацій по правовому захисту такого середовища).

9. Филинович В. В. Киберсталкинг: проблемы правовой защиты. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2021. Т. 1, №58. – С. 135-141.

10. Філінович В.В. Кібербезпека та загрози авіаційній сфері: правовий аспект. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2021. Т. 3, № 60. С. 38–44. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.60.15950>
11. Filinovich V. Violation of copyright and related rights on the internet: how to protect yourself and your creation. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2021. Т. 4, №61. С. 144–150. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.61.16362>
12. Filinovich V., Sukhanov O. Domain name in the system of objects of intellectual property rights. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2022. Т. 3 №64. С. 146–152. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.64.16884> (Особистий внесок автора – порівняльний аналіз понять «торговельна марка» та «домейнне ім'я», розкриття актуальних проблем захисту доменів, надання пропозиції щодо подолання зазначених проблем.)
13. Filinovich V.V. Genesis of the legal regulation of the functioning of intellectual property in cyberspace. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2023. Т. 1, №66. С. 133-139.
14. Filinovich V. Effectiveness of legal enforcement of intellectual property rights in cyberspace. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2024. Т. 2, № 71. С. 154–160. DOI: <https://doi.org/10.18372/2307-9061.71.18804>.
15. Filinovich V. Cybersecurity guarantees as a factor of state information security. *Problems of implementation of state policy in the field of information security of Ukraine : Collective monograph*. Accent Graphics Communications & Publishing. Ottawa, 2020. С. 144–156.
16. Філінович В. В. Проблеми правового регулювання відповідальності органів державної влади за порушення прав громадян в сфері кіберзлочинів. *Проблеми правового регулювання відповідальності органів державної влади за порушення прав громадян* : колект. монографія. НАУ. Київ, 2021. С. 116–126.
17. Sopilko I., Filinovich V. Development of the Internet trust Environment as an Important Element for Cybersecurity. *University law science and education in the challenges of our time : Collective monograph*. Warszawa, 2021. С. 291–30. (Особистий внесок автора – розкриття змісту Інтернет-трасту та пов'язаних концептів, пояснення суті та типів загроз кібербезпеці, розробка рекомендацій по впровадженню ефективних заходів, що сприятимуть розвитку довіри до Інтернет-середовища як важливого елементу кібербезпеки) / *Web of Science*.
18. Філінович В.В. Права інтелектуальної власності у кібернетичному просторі як неосновоположні, але важливі права людини. *Гарантії прав людини і громадянина в контексті європейської інтеграції України*: монографія / Юринець Ю.Л., Токарева К.С., Філінович В.В. та ін. - Чернівці: Технодрук. 2023. С. 166-177.
19. Filinovich V. Conceptual Grounds for Development of Effective Legal Enforcement of Intellectual Property Rights in Cyberspace. *Journal of International Legal Communication*. 2024. Vol. 13, № 2. P. 74–843. DOI: <https://doi.org/10.32612/uw.27201643.2024.13.2.pp.74-84>
20. Filinovich V. Domain Name as a Means of Individualization of Participants in Civil Turnover of Ukraine. *Journal of Law and Political Sciences*. 2020. Vol. 24, Issue 3. P. 180–211 / *Web of Science*.
21. Sopilko I., Filinovich V., Pankova L. O., Obshalov S.V., Chaplynskyi K. O.

Protection of Intellectual Property Rights from Cyber Threats in the Global Information Environment. *Novum Jus*. 2023. Vol. 17, no. 1. P. 237–258. DOI: <https://doi.org/10.14718/NovumJus.2023.17.1.10> (внесок автора – розкриття змісту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет в Україні, висвітлення потенційних та реальних загрози для них у кібернетичній сфері, надання рекомендацій щодо забезпечення захисту інтелектуальних прав шляхом превентивних заходів та подальшого судового та позасудового розгляду.) / *Scopus*.

22. Sopilko I., Filinovych V., Prudnykova O. V., Krupnova A., Smetanina N. Ensuring the functioning of cyberspace in Ukraine: Legal and technical aspects. *Sapienza: International Journal of Interdisciplinary Studies*. 2024. Vol. 5, no. 3. P. e24055. DOI: <https://doi.org/10.51798/sijis.v5i3.787> (внесок автора – розкриття соціальних та правових особливостей функціонування кібернетичного простору, надання рекомендацій та пропозицій для координації інформаційної політики України) / *Scopus*.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

23. Філінович В. В. GDPR та специфікація реєстраційних даних загальних доменів верхнього рівня. АЕРО-2018. Повітряне і космічне право: матеріали Всеукраїнської конференції молодих учених і студентів, м. Київ, Національний авіаційний університет, 22 листопада 2018 р. Том 2. – Тернопіль: Вектор. 2018. С. 21–23.

24. Філінович В. В. Система DAAR та моніторинг зловживань у галузі доменних імен. Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених і студентів «Юриспруденція в сучасному інформаційному просторі», (Київ, 1 березня 2019 р). 2019. Т. 2. С. 157-159.

25. Filinovych V. Violation of antitrust laws by UIA and well-known low-cost carriers. Тези доповідей XIV Міжнародної науково-технічної конференції «АВІА-2019», (Київ, 23-25 квітня 2019 року). – С. 33.8–33.11.

26. Філінович В. В. Визначення поняття веб-сайт у національному законодавстві та правовій доктрині // Інноваційний розвиток правової науки в умовах модернізації суспільства: матеріали Х Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 28 лютого 2020 р. Тернопіль: Вектор. 2020. С. 174-176.

27. Филинович В.В. Фотография и авторское право: роль объекта и его правовая защита. АЕРО-2020. Повітряне і космічне право: зб. тез доп. всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 20 листопада 2020 р. Київ, 2020. Том 2. С. 26-28.

28. Філінович В. В. Трастове середовище Інтернет як важливий елемент кібербезпеки. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасне право в епоху соціальних змін», (Київ, 26 лютого 2021 р). – С. 157-159.

29. Filinovych V. V. Cybersecurity gaps as a problem of modern aviation: legal aspect. «АВІА-2021»: матеріали XV міжнар. науково-техн. конф., м. Київ, 20–22 квіт. 2021 р. Київ, 2021. С. 31.1–31.4. URL: <http://conference.nau.edu.ua/index.php/AVIA/AVIA2021/paper/view/7995/663>.

30. Filinovych V. How to overcome intellectual property infringements in cyberspace: Ukrainian experience. Book of Abstracts. International Conference: XXI century, new challenges and modern development tendencies of law, December 21-22, 2021. Baku State University. Baku, Azerbaijan, 2021. С. 196-197.

31. Filinovych V., Hu Z. Aviation and the Cybersecurity Threats. Proceedings of the

International Conference on Business, Accounting, Management, Banking, Economic Security and Legal Regulation Research (BAMBEL 2021) : Proceedings of the International Conference, Kyiv, 26–27 August 2021. Amsterdam, 2021. P. 120–126. URL: <https://doi.org/10.2991/aebmr.k.210826.021>.

32. Филинович В.В. Место киберпространства в информационной среде и правовое обеспечение их функционирования. Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції "Права людини в епоху цифрових трансформацій", м. Київ, Національний авіаційний університет, 25 лютого 2022 р. Том 2. – Тернопіль: Вектор, 2022. – С. 106-109.

33. Filinovich V. Correlation between human rights and intellectual property rights. III Міжнародна науково-практична конференція «Модернізація вітчизняної правової системи в умовах світової інтеграції» (м. Кропивницький, 23-24 червня 2022 року). Кропивницький, 2022. С. 240-242. URL: https://www.klanau.kr.ua/images/docs/Modernizaciia_vitchiznianoy_pravovoy_systemy_23062022.pdf.

34. Filinovich V.V. The structure of intellectual property rights relations in cyberspace. Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції "Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір", Національний авіаційний університет (Київ, 24 лютого 2023 р.). С. 553-556.

Оцінка мови та стилю дисертації Філінович Валерії Вікторівни «Забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі: світовий досвід та пропозиції для України» написана грамотно, державною мовою з належним використанням наукової лексики, зі знанням спеціальної термінології. Стиль викладу матеріалів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій відзначається логічністю та забезпечує доступність їх сприйняття. Дисертаційна робота викладена і оформлена відповідно до вимог Державного стандарту України 30008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності розв'язування завдань дослідження. Дисертація відповідає принципам академічної доброчесності.

Відповідність принципам академічної доброчесності. Дисертація не містить необґрунтованих запозичень та плагіату. У роботі дотримано правила посилання на джерела інформації у випадку використання підходів, положень, тверджень, відомостей. Надано достовірну інформацію про результати досліджень, джерела використаної інформації.

Загальний висновок

За актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованості, теоретичного та практичного значення здобутих результатів дисертаційна робота Філінович Валерії Вікторівни «Забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі: світовий досвід та пропозиції для України» відповідає спеціальності спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право та вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук, а саме вимогам пунктів постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» від 17 листопада 2021 року № 1197.

Автор роботи, Філінович Валерія Вікторівна може бути представлена до

інформаційне право та вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук, а саме вимогам пунктів постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання присудження (позбавлення) наукових ступенів» від 17 листопада 2021 року № 1197.

Автор роботи, Філінович Валерія Вікторівна може бути представлена до публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Рекомендувати прийняти до захисту дисертацію Філінович Валерії Вікторівни «Забезпечення дотримання права інтелектуальної власності у кіберпросторі: світовий досвід та пропозиції для України».

Рецензенти:

доктор юридичних наук, професор

Юрій КУНСВ

доктор юридичних наук, професор

Оксана ПАНОВА

доктор юридичних наук, професор

Олена РЯБЧЕНКО

ПОГОДЖЕНО:

проректор з наукових досліджень
та трансферу технологій ДУ КАІ,
доктор технічних наук, професор

Сергій ГНАТЮК